

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnímu musikalii k „Beethovenu“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půlletně 1 tol. 10 nov. gr., celoročně 2 tol. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

20. června.

Nakladatel:

Robert Veit.

P í s n ě.

I.

Když oko na mne upřeš
a zjasní svoje čelo,
tu prsa svá bych rozklál,
by snáze do nich zřelo.

A zřelo každý záhyb
ve srdci k Tobě spatím,
a naděje mi zkvěla
v Tvém oku rozehrátém.

II.

Jak poupě růže stolisté
se něžně z lístků dívá,
tak Tvá mi krásná hlavinka,
tak Tvé mi oko bývá.

A jako kryje poupě trn
před drzou, škodnou rukou,
tak škůdců bych Tě ostříhal
a takou byl jim mukou.

III.

Když oči ke mně zvedneš
a ručky k prosbě skládáš,
tu svolím Tobě ve všem
a splním, co si žádáš.

Nuž pros jen, žádej, poruč,
já snesu Tobě všecko;
ach, jenom se Tě odříc'
mi nelze, krásné děčko!

Hanuš Zlívecký.

Slovo o plechových dechových nástrojích.

Podává J. B-ý.

Vyzván byv od redaktora těchto listů, bych své mínění o *lažné posauně* u veřejnost podal, cítím se nucena, dříve něco o plechových dechových nástrojích *vůbec* promluvit.

Plechové nástroje rozvětvily a rozmnožily se nápadně od zavedení klapek (Ventil) s mašinami. Druhy užívaná D-trompeta změnila se ještě v množství jiných druhů. Tak povstala *bassová trumpeta* ve všech polohách tónu; *trompeta* v poloze tónu *Es, E, F, G*, pak *křídlovky a pistony* též v rozličných ano i v nejvyšších polohách.

Právě tak rozvětvily se *posauny*. Stávají vícero variantů pod jmenem: *bombardon, ofikleida, Eufonion, bassová křídlovka, altový, tenorový roh* atd. v rozličných tvarech. Všechny tyto nástroje jsou co do své podstaty jeden druhému jako vejce vejci podoben. Rozeznávají se pouze svou polohou tónů, svým výměrem (Mensur), svou šíří, svou ouzkoostí a jim odpovídajícím nátrubkem a dostávají tím něco změněnou barvitost tónu.

Ouzké plechové *nástroje* mají drčící a praskající, *široké* mají naproti tomu jemný a líbezný zvuk. Proto hodí se tyto k solové hře lépe, než ony a užívají se proto až po dnešní časy. Vlastní barvitost a objem tónu záleží však též z větší části v způsobnosti (disposici), v duševní a fyzické síle hráče.

Juž v předešlém století cítila se potřeba zavedení klapek (Ventil); nebo již J. Ar. *Altenburg* ve svém návodu k trumpetě a k bubnům (Halle, tisk J. Ch. Hendla) přání své vyslovuje na to ukazující, že se to v pozdějších časech stane a že by hudbě nesmírná výhoda vzešla, kdyby nástroj tento umělými prostředky jen *diatonickou škálu* obdržeti mohl.

Potřeba tato byla na začátku tohoto století vždy nutnější a makavější, tak že na mnohých místech se pokusy v tom dělaly. První popud pocházel zajisté

z Rusi a stává až podnes ještě takových mašin, které se „ruskými“ nazývají. Vterý druh jsou *francouzské*, třetí *anglické*, a čtvrtý druh *rakouské*. Tyto byly v prvních 20 letech od p. Jos. *Kaila*, tehdejšího člena orchestru u c. k. dvorní opery ve Vídni (nyní professor na konservatoriu Pražském), vynalezeny a také zavedeny. Týž druh mašin došel největší pochvaly a nástroje tyto užívají se jediné v c. k. rakouských státech, vyvázejí se do ciziny a též se tam padělají, co zatím stopu cizozemských sotva tu nalezi možná. *Rakouské* rozeznávají se od ostatních lepou a úhlednou formou. Máme nyní jich dva druhy: *dlouhé* a *oblé* (okrouhlé). Dlouhých stávalo dříve; okrouhlých teprv od 30 roků. *Klapkové* tyto nástroje tak se rozšířily, že se zhotovování těchto nástrojů stalo odvětvím průmyslu a že se nástroje tyto staly skutečně *národními nástroji*. Věc, která tak z všeobecní, jako v tomto udaném případě, musí přec *praktickou* býti.

(Pokračování.)

O kostelní hudbě v Praze.

Podává F. L—j.

(Pokračování.)

Hudba v chrámě na Strahově. — Varhaník v chrámě u Barnabitek. — Varhanní hra v chrámě u Maltezů. — Hudba u sv. Tomáše.

V neděli dne 29. dubna slyšeli jsme hudbu v chrámě na Strahově. Provozoval se první zimní mše od Rob. *Führera* do C pod ředitelem kůru, panem Janem *Folbergerem* s výsledkem, jakýž se od muže, jenž nikde důkladná hudební studia neosvědčil, očekávatí může. Varhaník téhož chrámu nevníkl do tajnosti svého nástroje. Mnohý tón varhanní pohřížen jest v hlubokém spánku, aniž by byl od časů R. *Führera* ze sna vytržen a mnohá kombinace registrů je odkázána na osud, jímžto po drahném čase opět do života vstoupí. Jak docela jinak bylo to za R. *Führera*, když on na varhany hrával! O tempora, o mores!

Na týž den v 10 hod. byla slavnost v kostele Barnabitek. Varhaník p. Václav *Kačaba* hrál velmi nuzně a při mši — dávala se první nedělní mše od R. *Führera* do Es — pachtil se s generalbassem, jsa nejistotou sklíčen, tak lopotně, že by byl zpěváky v labyrint uvedl, kdyby se tito přísně a pevně svých not byli nedrželi. Což nemůže se požádat k takové příležitosti důkladný varhaník? Vždyť každý svědomitý ředitel kůru snaží se, aby i dechové nástroje byly dobře zastoupeny; tím více má o to dbáti, aby za varhanami seděl výtečný varhaník, jenž se směle duší kostelní hudby nazvati může.

V neděli dne 2. června předebral jsem si *varhanní hru* v maltezkém chrámě poslouchati. Volil jsem k tomu účeli tak zvanou *chorální mši*, jelikož varhaník při těchto funkcích, ježto průvod choralu a k němu patřící mezihry a dohry za podmínku kladou, své umění osvědčiti může.

Jsa tedy přítomen mši o 8. hod. v dotčeném chrámě, shledal jsem, že je zde, co do technické sběhlosti značně routinovaný varhaník, jenž přednášeje píseň „Wir werfen uns darnieder“ (Bože, před tvou velebností) ji až na některé, dle zdání od něho samého pocházející (nedovolené) změny a ozdoby základního „cantus firmus“ dobře harmonisoval. S předehtou a s vloženými mezihrami nejsem však srozuměn. Předehty nejsou pranic významná též choralu neodpovídala a sestávala z několika již často slyšených, otřepaných rosalií (příštipků); mezihry však tvořily naskrz úplné kadence a rozkouskovaly tedy, místo co by jednotlivé úlomky (Einschnitt) choralu spojití měly, ještě více a více choral. *Rychlých chodů* a *chromatických tónů* dlužno se vystříci při tvoření mezihry a právě všechna tato pravidla nezdál se znáti tento varhaník. Nejlépe se mu dařily dohry a zvláště efektní a příkladná byla první a druhá na zadním positivu provedená dohra, která se jako z dálky přicházeti zdála. Při neznámých choralech přednášívá se ovšem začáteční tón stálého zpěvu (cantus firmus), ale nikoliv se zdobí notou; než to se nesmí státi zvykem, jelikož tím zpívající nikdy samostatnosti nedosáhnou. Též mi bylo nápadné, že varhaník po pozdvihování *mezihry vynechal*.

Téhož dne byl jsem přítomen mši o 11^{1/2} hod. v chrámě u sv. Tomáše na Malé straně. Co se *varhanní hry* v tomto kostele týče, nedá se tu nic potěšitelného říci. Vše, co jsem slyšel, byla *práznomyšlná* a *vkusoprázdná dudlanina*, nic sobě rovného nemajíc. V akkordech, za předehty sloužících, panovala taková *rozervanost*, že jsem se musel časem srozumitelnosti panující toniny dočista odřici. Velebný krásný choral „Herr, Deiner Kirche Glieder“ byl sice dosti dobře harmonisován; avšak *necvičná* a *nezasvěcená* ruka téhož varhaníka zohydila jej velmi *drsnatým* provedením. Mezihry a dohry nebyly též choralu přiměřeny. Toť skutečně *prostopášnost* na varhany a nepochopuju, jak velebné duchovenstvo tamějšího kláštera *takový šlendrian* jen trpěti může. Hudba nástrojová pod vedením pana Alb. *Maška* je sice dobrá, ale mohla by mnohem lepší býti a nedá se nikterak přirovnati k hudbě u sv. Mikuláše.

(Pokračování.)

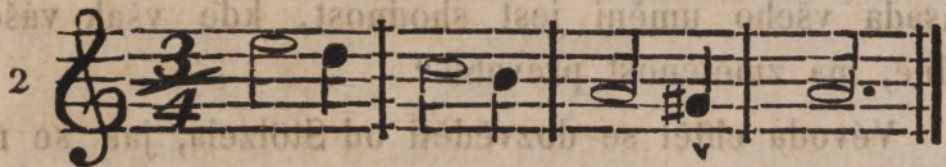
Návod ku zpěvu, ohledem na národní školy.

Podává J. L. Zoonář.

(Pokračování.)

O mol-tónu.

Jelikož se ale skladatelé v nynějších časech při skládání nápěvu skoro vždy na harmonii ohlíží, a harmonie *mol-tónu* bez sedmého zvýšeného stupně se obejít nemůže, bude třeba, aby se dívky i tomuto tónu přiučily, což lze lehkým způsobem takto docílit: Předvezme se svrchu položená řada *a h c d e* v opačném, sestupujícím směru, tedy: *e d c h a*, a připojí se jako dříve půlton do výšky, nyní půlton do hloubky a vrátí se od něho zase k tónu, od něhož se vyšlo. Jelikož ale tento tón co prátón v osmitonné řadě není, musí se užít křížku u tónu *g*. Tón ten pak se jmenuje *gis*, a bude *první chromatický změněný tón*, jež učitel s dítkami předvezme. Řada, která použitím tohoto tónu vypadne, bude *e d c h a, gis, a*, cvičení pak z ní složena budou nejprve tato:

a t. d. podle cvičení před tím svrchu v notách položeného.

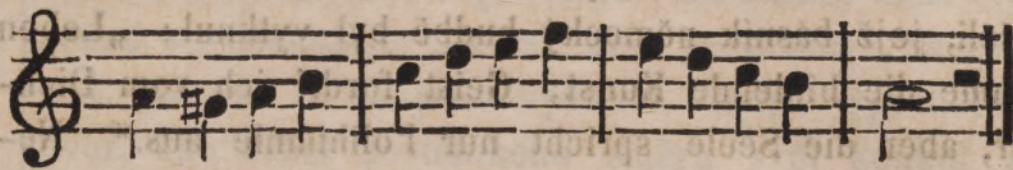
Nabyvši tak použitím dvou krajních půltonů z *pětitonné* řady *a h c d e*, dvě *šestitonné*, máme dosti látky ku cvičení a navykání žáků zpěvu *mol-tónu*, jež muž se takovým návodem zajistě hravě a jistě naučejí. Jinou cestu prozatím nevím, která by tak jistě a zajímavě k cíli vedla. Možná že některý z pánů učitelů jinou cestou jde, která jest snad kratší ale obtížnější, zvláště začíná-li hned celou *mol-stupnicí*, jak ji nová theorie vykazuje.

Jak jest známo, jde *mol-škála* buď *a h c d e f g a*, neb *a h c d e fis gis a* aneb *a h c d e f gis a*. První a druhý způsob postupuje v celých a půltonech, třetí ale vykazuje mimo tyto postupy ještě jeden, jež obnáší *půl druhého* tónu. Takový postup sluje *zvětšená sekonda* a nepřichází v národním zpěvu nikdy. Nebude tedy třeba, aby učitel trápil dívky tímto intervalem i cvičenějšímu zpěváku obtíže poskytujícím. Druhý způsob, v němž přichází šestý zvýšený stupeň, jest však zase pro nynější sluch trochu tvrdý a z části i urážlivý, bude se moci tedy i ten opomenouti. První způsob nemá však zase sedmého zvýšeného tónu, bez

něhož *mol-tón* nemůže v harmonickém ohledu obstát, aby tedy i tento tón v cvičení se zahrnul, jest nejlépe *mol-stupnici* takto uspořádati:

aneb:

Tento způsob *mol-stupnice* nepotřebuje dalšího omlouvání a odůvodňování, jelikož zkušený lehce nahlédne, že jest praktičtější a sluchu přístupnější, než všechny tři obyčejné způsoby. Zvýšený sedmý tón (*gis*) slouží vůbec jen k tvoření závěrku, jelikož bezpečně k tonickému stupni vede. Nastupujeť však nejpřirozeněji po tónu, s nímž činí k zpívání lehký interval, jako ku př. po *a, h, e*. S šestým tónem jak doškálním tak zvýšeným nemá žádného příbuzenství, a nemívá ho tedy co předchůdce, leč že by s ním stoupil v poměr zmenšené septimy. Intervalu toho však nepoloží žádný skladatel, jenž ducha národního pojal aneb v duchu národním psáti chce, protože se přičí zdravému, nezměkčilému smyslu lidu. Uvážíce tyto okolnosti, nahlédneme zbytečnost učení *mol-škály* v národních školách tím způsobem, jak se jí učí ten, kdo se učí hudbě k jinému účelu než školní mládež. Že činí svrchu položené tři způsoby *mol-stupnice* zpěv málo přirozený a do sluchu jdoucí, svědčí také již ta okolnost, že se stále opravuje, čili abychom použili výrazu z lidu vzatého — *mustruje*. Vykazujeť již nyní jistá nová theorie čtvrtý způsob, jež jest: *e d c h a g f e*. — Telik o *mol-tónu*, jež zovou někteří *slovanským*.

(Pokračování.)

Moniuszkova zpěvohra: „Flis.“

Dle Dzienniku literárního podává J. L.

Děj kusu vzat ze života plavců pod Varšavou. Plavec Franek miluje dceru Antoniho (mlynáře?) a jest milován. Leč Antoni zasnoubil již dceru svou Jakubovi, šviháku to z města; z toho nárek, žal milenců a loučení jejich. Konečně ale sezná Jakub ve Frankovi svého bratra, jež od dětinství neviděl, odstoupí mu právo své k nevěstě, a kus končí slavnostním sborem plavců a svatbou milenců. — Toť libretto; přistupme však k hudbě. — Dle Kollára jest účelem Slovanů v oboru umění hudebního: smířit protivy školy vlašské a německé, spojit v jedno přednost obou těch stran a uskutečnit takto ideal krásy, ku kterémuž idealu výtvo

vlašského genia vzdor lahody a bohatosti nápěvů povznesti se nemohou, za příčinou příliš vetché vnitřní stavby harmonické; kdežto naopak zase díla ducha německého svou právě uměleckou hluboce rozmyšlenou harmonií k úžasu sice nutí, leč z nedostatku vydatné, každému srozumitelné melodie více plodem matematické kombinace než hudebního nadšení se býti zdají, a tudíž daleké čarovné moci písní Orfea, špatně odpovídají účeli, jež básník německý hudbě byl vytknul: „*Leben athme die bildende Kunst; Geist fordr' ich vom Dichter, aber die Seele spricht nur Polihimnie aus.*“ Nesmíme sice s Kollárem doufat, že jedině nám Slovanům zůstaveno, doplniti, čeho se dvěma hlavními táborům hudby západu nedostává, a dosíci takto nejvyšší všeobecný ideal hudebního umění; a to hlavně již proto, že vady hudby vlašské a německé, Kollárem tuto vytknuté, toliko v útvorech ceny prostřední se jeví, v dílech však z pravého nadchnutí pochodicích i hudba vlašská (Alegri, Pergolese, Palestrina) mistrnou harmonií se honosí, jakož i mistři školy německé Haydn, Beethoven, Mozart lahodou i bohatostí nápěvů uchvacují. — Nemůže tedy tomu neb onomu výtvoru hudebnímu jedině proto upříti se žádoucí výtečnost, že jest vlašským neb německým, leč proto, že ze stanoviska svého není dokonalým, kdežto dílo kterékoliv školy, pochází-li z čistého nadchnutí umělce, pojí v sobě umělost harmonickou s lahodou melodie a bude každému srozumitelným.

Při tom všem však dílo takové zůstane hlavně *odznakem národního ducha*, a toliko v tomto okrese, v myšlence národnosti může zadost učinit požadavkům dokonalosti, uskutečnit pojatý ideal. Neb ideal povšechný všenárodní jest jak v básnictví tak v hudbě nedostižitelným přáním. Illiada, Božská komedie, Faust, Lear, Pan Tadyáš, zdaž všady stejně jsou pojaté? Tak též tedy výtečníkem v oboru hudby jest ten, kdo *ducha národního* nejvěrněji pojme a k idealu ho povznese. — Cizý výtvor sebe dokonalejší nikdy nás tak vřele nedojme; vždyť od kolébky již jsme kojeni zvuky svého kraje, a rádi bychom i v umělém výtvoru hudby naslouchali zvukům těm, jež nám co děcku již v ducha vnikly, a jimžto jsme přivykli co mluvě mateřské. Naše umělecká literatura čítá značný počet hudebních výtvorů tvořených dílem dle vzorů cizích, dílem dle hudební theorie vůbec: protož jsou to též všeobecné plody nezaujímající žádného stanoviska v umění domácím, tak jako as v literatuře latinské ody Sarbiewského a Simonidesa.

K takým to však výtvorům nesmíme počítati „Flisa.“

(Dokončení.)

Anna Františka Bendova.

Novela ze života české zpěvačky. Vzdělal Vítězoslav Guth.

(Pakračování.)

Vévodovi zalíbila se upřímnost a důvěrnost mladé zpěvačky, kteréžto vlastnosti osobní i její působnost a cenu jejího uměleckého nadání ještě zušlechfovaly. On, jakož i dědičný princ byli upřímní ctitelové umění a všeho krásného, jsouce dalece od toho vzdáleni, aby tuto lásku užívali za plášť k méně krasocitným náklonnostem. Krása Anny Františky rozmnožila arcit příznivý pocit, jež kníže pro umělkyni choval; vážil si však u ní vlastního povolání více než zevnější přednosti. Při vši lásce k staršímu, přísnějšímu slohu a zvláště k hudbě kostelní neupíral přece přednosti novému a volnějšímu slohu.

Dědičný princ však určitě se naklonil k novějšímu neb divadelnímu směru v hudbě, a dbal hlavně na zvelebení divadla. Tuto náklonnost musil však zatajiti, jelikož vévodkyně opovrhla každou hrou divadelní.

Často již dědičný princ se starým kapelníkem Stölzelem mluvil o zvelebení světské hudby: „Když vznešené a hluboce jímavé city hudbou vyjádřiti se dají, proč se to neděje také u moených náruživostí,“ řekl mu jednou při příležitosti, načež Stölzel odpověděl: „Zásada všeho umění jest shodnost, kde však vašeň vládne, má změtenost převahu.“

Vévoda chtěl se dozvědět od Stölzela, jak se mu Bendova líbila. I povolal ho k sobě, aby ho pochválil za provedení mše Galuppiovy. Stölzel pochvalu tu přijal velmi chladně. Vše jej zde mrzelo; neboť skladby Galuppiovy nesouhlasily pranic s jeho náhledy a mši tu jen na zvláštní požádání vévody provozoval, když kníže starého učitele, jež při své malé postavě se svou velkou vlásenkou a svým přísnomyslným pohledem vážného muže představovati se domníval, nyní se tázal, co o této nově engagované zpěvačce soudí, odpověděl tento kvapně: „Vaše jasnost dala se oklamat a celé město dalo se omámit; tato osoba patří k novodobým pěvkyním, jež svým trilkováním a šňořením posvátnou hudbu a pobožnost do pekla zaženou!“

Vévoda vida patrné známky vzteku v jeho vráskovitém obličejí dal se do hlasitého smíchu. Nic nemohlo způsobiti směšnějšího účinku, než pohnutí v tazích učitelových. „Možná, že máte pravdu“ řekl vévoda, „ale Bendova postoupila o krok dále v zpěvnictví a její genialnost ve zpěvu nedá se zapříti, byť nám i jinotvárnou přicházela. Já alespoň rád se nechám mámiti tím kouzlem, jež působí a nejsem ještě tak stár, abych neměl novotu podporovati, když velkolepě a ušlechtilé účinkuje.“

„I když tento účinek není uspokojující, zbožný?“ tázal se Stölzel.

„Pane vy zůstanete do smrti černovidcem“ odpověděl vévoda, „uspokojivé a nábožné city nelze nikdy z hudby odstraniti.“

„Když se hudba stane fraškou, slouží za výraz lidských vášní a vznešený její význam tím zcela tratí; to jest můj náhled,“ odpověděl malý rozhoršený mužik. Nastala přestávka, při nížto vévoda zamýšlen v pokoji se procházel.

„Vůli mého syna, by se Galuppiovy pašije provozovaly, jste jen s nechutí vyhověl,“ řekl na to vévoda, „a přece musíte uznati, že byl účinek toho díla velký! Proč tedy chcete pochvalu odeprítí nové zpěvačce, jež se nám všem líbí?“

Stölzel zdál se dlouhý čas s sebou zápasiti. „Nahlížím,“ řekl konečně s násilně zakrytou rozčileností „že můj čas vypršel a že mému milostivému pánu jen břemenem jsem se svými zastaralými náhledy o svátosti a důstojnosti hudebního umění. Jsem příliš star, abych záhubným novotám holdovati mohl a jelikož uznávám, že se jim protiviti nemohu, chci se jim alespoň vyhnouti a odstoupiti od místa, při němž už déle účinkovati nemohu, jakožto hudebník a spolu i podaný služebník.“

Vévodu to překvapilo. Tvrdohlavost starcova nepříjemně jej dojala. „Důkladně si to pane ještě rozvažte,“ řekl vévoda „jděte nyní, chci se chovati k Vám ještě, jako bych o ničem nevěděl!“ Stölzel pokloniv se hluboce, odešel.

Dojaly-li náhledy od mladé zpěvačky nedávno směle pronešené vévodu při rozmluvě s ní příjemně, působila naopak nyní rozprávka se Stölzelem na něho nelibě, ano velmi protivně. Pedantická přísnost starého muže přicházela mu jako pouta, jež sněsti povinen býti se nezdál. On cítil jednostrannost jeho náhledů, ale nemoha je vyvrátiti, přál si alespoň lepší úsudek a poučení o tom dostati.

Budoucí neděli opakovaly se Galuppiovy pašije. Anna Františka zpívala převýborně. Všechna místa v chrámě byla naplněna a vévodova rodina byla přítomna. Po službách Božích dala vévodkyně kapelníku Stölzelovi svým komorným spokojenost svou vyjádřiti. Zpěvačka Bendova byla na budoucí večer pozvána ku dvoru, by tam v malém kruhu zpívala.

Každý hleděl se seznámiti se zbožněnou a vše jí štěstí přálo. Každému děkovala přívětivě a přijímala pokojně lichocení dvořanů, vědouc co o nich mysliti má. Dvojsmyslných slov pochvalujících však, jež jí její soudruzi a soudružky vzdávali, ani si nevšímala; netajenou radostí ale byla dojata srdečnými slovy některých oudů kapely. Mezi nimi nacházel se také mladý hou-

slista, jmenem Hattaš, velmi nadaný muž, jenž nadšen pro novou zpěvkyni od prvního okamžení upřímnou náklonností pro ni pocítil. Mohl nyní jen málo slov jí říci, avšak vroucný pohled jeho usadil se v srdci mladého děvčete, způsobě tam jemnou ozvěnu, jež brzo k nejkrásnějšímu souhlasu mezi oběma vedla.

Stölzel byl rozvztekl. „Že jsem se toho dočkati musel,“ zvolal nepozorován od nikoho mezi čtyřmi zděmi se nacházej. „Avšak déle se nemohu na to dívati, jak vše to co jsem vystavěl, zhyne. Opustím tento dvůr, kde ďábel novodobého směru svůj koukol seje. Krásný jest ďábel a tato krásná jeho kukle jest vlastně to pekelné kouzlo, jímž on každého oplete. Slézti by mělo umění se svého svatého trůnu a mělo by sloužiti milovníkům frašky za prostředek, srdce svěsti místo co by je posvětilo, a to nazývají vznešenost? Jestliž tedy možná, že to nejvznešenější k sprostému účelu se užívati může a stará pověst o zneuctění nebe, o pádu andělů opakuje se až podnes.“

Starý učitel požádal o propuštění. Vévoda tomu svolil, ačkoliv vévodkyně nerada to viděla, že starý muž místo opustil, na němž tak dlouho účinkoval. Štědré milostné obdržel, jež drážlivý muž ze začátku ani přijati nechtěl, až jej jeho přátelé k tomu přece přemluvili.

Několik neděl na to byl Jiří Benda, jenž teprv sedm a dvacet let star byl, z Berlína do Gothy povolán. Rozloučil se a nastoupil v Gothě Hölzelem uprázdňené místo kapelníka vévody Gothenského.

II.

Uplynulo osmnáct let. Jiří Benda navrátil se zase ze svých cest, jež na útraty vévodovy v Německu a Itálii konal, do Gothy, kdež jeho sestra Anna Františka se mezi tím provdala za dvorního hudebníka Hattaše. Tyto cesty nemálo k vyvinutí jeho velkého hudebního talentu přispěly. Zvláště ale o hudbě divadelní nové světlo mu vzešlo. Když Benda se ve Florenci zdržoval, uslyšel zde také novou operu „Alceste“ od Glucka. Ve jeho otčině byly skladby Gluckovy ještě málo známy, ačkoliv ve Francouzsku, kde hudbymilovná královna Maria Antoinette je v známost uvedla, velmi oblíbeny byly; Benda uslyšev toto dílo, poznal hned, že skladatel jeho k umělcům první řady přináležeti musí, a přede- vzal si, jak dalece v jeho moci bude, také v Německu o rozšiřování slávy Gluckovy se starati.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Stavovské divadlo. Vystupováním cizích hostů počíná opera živosti i zajímavosti nabývati. Dne 11. června dávala se „Kouzelná fletna,“ v nížto pan Rafalský z Lipska pohostinsku co Sarastro vystoupil. Hlas p. Rafalského sahá od velkého E až k jednocárkovanému C a je dosti zvučný a ohebný. Hra je slušná a vyhoví požadavkům. Dne 14. t. m. provozovala se komická opera „Car a tesař“ od Lortzinga, v nížto pan Nachbauer co nově engažovaný člen spoluúčinkoval. Opera tato je jedna z nejpěknějších německých komických oper a jest hlavním dílem Lortzingovým. Má za předmět zdržování se Petra I. ruského v Saardamu. Text je obratně a pro jeviště dobře pracován, napíná a vyniká zdravou komičností. Skladatel si jako při svých všech operách sám libretto zhotovil. Hudba je lehce držána, zajímavá a zvláště v komických pospolných kusech a v číslech písním odpovídajících zdařilá. Mnohé kusy z opery této znárodnily, jako u. př. píseň Cara, arietta markyze Chateaneufa, arie měšťanosty Van Betta a velmi komický výjev „Heil sei dem Tag.“ Provedení opery této nebylo velmi správné a uhlazené. Velké duševní lahůdky poskytl nám dva hosté: paní Marlovová a p. Sonntheim od dvorní opery ze Stuttgartu, kteří dne 16. června v opere „Tribadour“ vystoupivše, velkolepý triumf slavili. Ačkoliv provedení obou hostů bylo výborné, nedá se přec upříti, že pan Sonntheim co do zvučnosti organu nad paní Marlovovou vynikl. Dne 18. t. m. provozovala se „Figarova svatba“ od Mozarta, v nížto paní Marlovová co Zuzana vystoupila. Její dramatická hra, její cituplný přednes a její krásná kolloratura získaly umělkyni této velké pochvaly ano i četných věnců a kytic. Včera slyšeli jsme operu „Židovku,“ v nížto komtura pan Rafael a žida Eleazara Sonntheim představovali.

— Kapelník pan Frant. Škroup obdržel před nedávnem návrh, převzít kapelnictví u německé opery v Rotterdamě a Amsterdamě. Jak se nyní z bezpečného pramene dovídáme, přijal pan Škroup návrh tento a odebeře se ku konci srpna na své stanoviště. Opery, které se na obou jevištích dávati budou, náleží jen š k o l e německé a sice budou to opery od Mozarta, Beethovena, Webra, Marschnera atd.

— Slovník náš V. H. Veit vydá nákladem J. Hoffmanna v Praze quodlibet z českých národních písní pro čtyry mužské hlasy, na které naše zpěvácké spolky již napřed upozorňujeme.

— Pan Prokop vydal tyto dni litografovanou podobiznu naší primadony Pavliny Luccovy.

— Náš krajan Anthony Philip Heinrich, chvalně známý hudební skladatel, navrátil se z Vídně a z Prahy do Ameriky, druhé vlasti své, pracuje, jak americká noviny „Brooklyn Evening star“ 16. máje 1860 piší, o bohatých zásobách ze svých hudebních cestování, dokon-

čiv právě (stařec 80letý) velikou symfonií ve třech částích pro celý orchestr na přivítanou Japoňanů v Severním soustátí. České museum v Praze chová co drahocený dar z jeho rukou mimo životopisní nástin dva mohutné svazky jeho rozmanitých, z části převzácných skladeb, v Americe na vlastní náklad krásně rytých, mezi nimi následující složené a v Novém Yorku vydané ponuknutím mladého přítele, druhého krajana českého, p. Vojty Náprstka, tehdež kněhkupce v Milwankee v Michiganu: *Presentazioni musicali from a Bohemian in America.* — *Spomínka na mou vlast, la Bohemienne, o Naranza di Janito, gran Fantasia vocale, con concertante accompagnamento di Piano Forte.* — *Mým slovanským bratrům v Evropě! To my Slavonian Brethren in Europe.* Nr. 3. *Žalost Čechů! Bohemia's Funeral Honors to Josef Jungmann (1847).* — *Katinka (la Bohemienne).* *Caprice par Heinrich (le Bohemien).* *Bravura di sfido, for Vocalists and Pianists of the highest grade.*

— Za předsednictví p. Maxmiliana Bergera odbývalo se v sobotu sedění výboru pro vystavení národního divadla, v němž se předložily účty a podaly některé zprávy stran odvádění peněz. Výbor ustanovil se na tom, že obce, ježto dosaváde podepsané peníze neodvedly, určitě vyzve, aby se o příčině toho vyjádřily, a podepsané sumy zapravily a že také k vys. místodržitelství zakročí, aby k odeslání podpisních archů bylo nápomocno. Dále usnesli se shromáždění členové výboru na tom, že 9. výkaz příspěvků od p. sekretáře Jungmanna zhotovený dají tisknouti. Valné shromáždění ustanovilo se na den 30. června. Podá se v něm zpráva o působení nynějšího výboru, předloží se do podrobná účty a budou se voliti členové nového výboru a revisoři účtů. Dále učiní se návrhy o tom, kterak by se ve prospěch tohoto účele dále působiti mělo.

— Jednota k zvelebení hudebního umění v Čechách zvolila k. dvorního pianistu, pana H. z Bülowa, za svého čestného člena. Je to věru chvalitebné, že dotčená jednota výtečného tohoto umělce za jeho spoluúčinkování při koncertě konservatoria odměnila; avšak známe umělce, kteří si o zvelebení hudby v Čechách velikých zásluh dobyli; než této cti se jim ještě od slavné jednoty nedostalo.

— Slovník naše Emilie Schmidtova, primadona u dvorní opery v Darmstadtu, prodlévá od několika dní v našem městě. Nemohla by nás tato umělkyně několika pohostinskými hrami oblažiti? Jak krásná byla by tu příležitost, obdivovati sl. Em. Schmidtovu v partii „Fidelio“ od Beethovena, kteráž k jejím nejlepším partiím náleží.

— Pan Jos. Förster, varhaník v chrámě u sv. Mikuláše, požádal nás o nveřejnění následujících řádků, z nichžto vysvítá, jak bedlivě si náš p. referent i podrobností všímá:

„Panu referentu o kostelní hudbě v Praze (Dalibor, čís. 17) dávám zde na jevo, že slavnostní předeheru od nedělní rozeznávám, avšak že jsem na dotčeném dnu zvláštnímu hostu k vůli na úplném stroji hrál. Ostatně není výhradně zapotřebí, aby se na každý svátek figurální mše se střídavým manuaelem uváděla.“ Jos. Förster.

— Krajan náš, kapelník pan Louis Saar, žák Alex. Dreyschocka, prodlévá nyní v našem městě, kdež několik orkestrálních skladeb dokončiti hodlá. Pan L. Saar odebere se v srpnu co kapelník do Revalu.

— Náš rodák a výtečný baritonista p. Hartmuth, člen dvorního divadla v Drážďanech, je u opery v Hannoveru engažován a vystoupí na podzim na tamějším jevišti.

— Koncert chovanců vojenské hudební školy vedením horlivého ředitele pana Pavlise, jenž se v sále na Žofíně v sobotu dne 15. t. m. odbýval, došel nejen velmi četné návštěvy, alebrž i dosáhl skvělého výsledku. Z instrumentálních skladeb slyšeli jsme ouverturu ku „králi Štěpánu“ od L. Beethovena, jižto smyčcový orchestr pěšího pluku arcivév. Sigmunda velmi správně přednesl a „Písně beze slov“ od Mendelssohna, kteréžto na slovo vzatý ředitel na velmi zajímavý způsob pro harmonii křídlovek uspořádal. Chovanci hudební školy velmi statně si u provedení počínali a vyhověli úplně požadavkům obecenstva. Koncertantní duo pro polnici a tenorový roh od Zulehnera přednesli chovanci Křížek a Čáda s velkou jistotou a zápasili skutečně o přednost a pochvalu, která se jim i v hojné míře dostala. Koncertní variace pro křídlovku od Strebingra přednesl chovanec Černý a osvědčil neúhonným přednesem a čistotou tónu, že jest účasten výtečné metody paně Pavlisovy. Mimo tyto skladby slyšeli jsme kavatinu z opery „Cikánka“ a píseň od Gumberta, jež pan Rafalský s výrazem zpíval a konečně přednášela sl. Louisa Lichtmayova krásné písně od Schuberta, Mendelssohna a Fescy, jimiž velkého úspěchu dosáhla. Všem spoluúčinným jakož i panu řediteli Pavlisovi, jehož pedagogický talent jsme tu ještě podrobněji znáti se naučili, dostalo se od obecenstva hojné pochvaly. Ještě hojnějšího účastenství našla pak slavnost hudební, od třech vojenských hudebních kapell v zahradě na Žofíně uspořádaná a s koncertem dotčeným ve spojení stojící. Ze skladeb líbila se ouvertura k opeře „Sicilské Nešpory“ od Verdiho, polonaise k tragedii Struensee od Meyerbeera, jižto schválně pan ředitel Pavlis pro vojenskou hudbu uspořádal, Clam-Gallasův pochod od Pavlise a polka od V. Vítěze, žáka vojenské hudební školy. — I.

— Výroční zkouška chovanců pianního ústavu pana Fr. Kerbla (Opatovická ulice čís. 1314—II.) odbývala se dne 17. června a dosáhla velmi utěšeného výsledku. Program sestával z třech oddělení. První určeno bylo pro začátečníky, druhé pro pokročilé a třetí pro dospělejší žáky. Žáci prvního oddělení podali důkaz, že metoda, dle nížto pianu se vyučují, na zkušenosti se zakládají důkladná jest a v brzku dobrých prospěchů u žáků docílí. Provedení lehkých kusů bylo správné. V druhém oddělení vyznačila se sl. Rosa Skalníková pěkným přednesem Idylly od W. H. Veita (op. 47), kteráž velmi se líbila. Velmi statně počínala si sl. Marie Kurova, ježto sonatu (čís. 3. E-moll) od Haydna velmi čistě a cituplně provedla. V třetím oddělení slyšeli jsme salonní a koncertní skladby od Ch. Wehla, Jul. Schulhoffa, Th. Kuláka, pak sonatu pathetickou od Beethovena a karneval Benátský od A. Jaela, kteréžto poslední dvě skladby sl. M. Rozumova s výrazem a s velkou obratností přednesla. Chvalné zmínky zasluhují

též sl. Olga Pštrosova, Anna Meyerova, pak Fr. Pštros a Jos. Pánek, kteříž svým dosti těžkým úlohám co žáci úplně vyhověli a od obecenstva pochvaly dosáhli. Jak jsme se přesvědčili, osvědčil ředitel pan Kerbl vedle své horlivosti a obezřetlosti velkou snahu, by ústav svůj vždy více a více zvelebil. — e —

— „Zpěvník“ pro mládež díl II. je titul písní pro mládež školní tvořící VIII. číslo „Zahrady Budečské“, již zasloužilý náš pan Štěpán Bačkora v Praze tiskem Rohlíčka vydal. Zpěvník tento obsahuje 7 písní ranních, 9 písní před školou a po škole, 8 písní nábožných, 15 písní církevních (2 adventní, 4 vánoční, 2 postní, 2 velkonoční, 5 svatodušních) a 56 písní obsahu rozličného. Nejvíce zúčastnili se v tomto pěkném díle horlivý Friml (20 písní) a neunavný Leop. Zvonař (13 písní). Na to následují Jos. Müller 10, V. Horák 3, K. Dekastello 3, K. Urlich 3, Nejedlý 2, A. Paleček 2, Jaroš 2, Fr. Gerner 2 písně a konečně Heinrich, Fr. Hoch, J. Olšanin, Šuda, V. Hurt, V. Bažant, F. Bibl, F. Vorbes, E. Dobrovský, Ig. Janda, Jos. Brezina, Studený, K. Melichar a několik neznámých skladatelů po 1 písní. Všem pánům učitelům poručujeme co nejvřeleji tento zpěvník, jenž žádnému žáku chyběti nemá. Nápěvy k písním jsou z větší části velmi zdařilé a textu přiměřené. Cena 30 nov. kr. Kdo 4 exemp. u nakladatele p. Bačkory (čís. 956—II.) odebere, obdrží 5tý návdavkem.

— Hudební literatura. Pan Leop. Zvonař vydal jak známo za přílohu k „Humoristickým listům“ quodlibet z českých málo známých národních písní (v partitūře), který nyní o sobě u Rob. Veita za 20 kr. r. č. dostati lze. Quodlibet tento byl v Nové Pace od zpěv. spolku proveden a došel velké pochvaly.

Úvaha. (Hudební skladba v Školníku na rok 1859 a 1860.) Jak známo, zaujímá „Školník“ kalendář pro učitelstvo diecese královéhradecké, pro své důkladné poučné články jedno z nejpřednějších míst mezi kalendáři, než skladby hudební v knize této nestojí v stejném poměru k části literární a obsahuje mnohé vady, které z toho úmyslu odhalíme, aby i na notové přílohy v příštím „Školníku“ větší péče se vynaložila; neboť tím nabyde kniha tato i ze stanoviska hudebního větší ceny a váhy. Školník na rok 1859, o němž se zde krátce zmíníme, obsahuje z větší části dobré písně, k nimž hlavně hymnu papežskou od J. N. Škroupa, „Náchodskou“ a „Slunko“ od J. Suchánka připočítá dlužno. Píseň „Andělíčku strážný“ od Fr. Lopotáře je k potřebě; avšak upomíná na píseň „Známt' já jedno údolíčko.“ Méně pro dívky přístupna jest „Večerní“ od Bergera, nepohodlné skoky v sobě chovající. Píseň „Otázky“ od Lopotáře z druhé čítanky byla by přiměřena, kdyby nebyla vsady při otázce věta ukončena; neboť jako v mluvě tak i v hudbě musí při otázce jakási dychtivost po odpovědi nastati. Píseň „Pasáčka“ od téhož upomíná na bývalý rejdivák. K této písni stává už pěkného nápěvu a bylo by záhodno, aby se někde uveřejnil. Tolik o Školníku na rok 1859. Nyní přikročíme k harmonickým chybám skladeb v Školníku na r. 1860. Nápěv k hymně biskupské od J. L. byl by dobrý, kdyby jej J. B. tak bídným čtverozpěvem neodil; v druhém taktu od druhé osminy

počítajíce činí soprán s tenorem oktávy, totiž h-a-g; bass a tenor v tomž taktě (první a druhá osmina) tvoří zase kvinty g-h e-e. V čtvrtém taktě (první a druhá osmina) činí bass se sopránem kvinty, kdežto v první a v druhé osmině alt s tenorem v oktávách h-d-c; h-d-c postupuje. Nepochopujeme proč se nenechalo g na začátku tohotož taktu ležet; tím by se bylo vystříhalo alespoň jedné chybě. V 6. taktě jsou ty samé chyby jako v druhém.

(Pokračování.)

(P. N.) **Z Blatné.** (Hudební akademie a zpěv. spolek.) Dne 1. června uspořádal náš horlivý důst. p. děkan, P. Hausner, pomocí zdejších pp. učitelů a ochotníků v sále u „bílého lva“ hudební a deklamatorní akademii, kteráž velmi skvěle vypadla, což nás tím více těší, ani skoro všickni spoluúčinkující (vyjímajíc několik vůkolních ochotníků u p. Duponta, kapelníka Norimberského, který se zde za příčinou svého zasnoubení se zpěvačkou sl. Lindnerovou zdržuje) zdejší rodáci jsou. Paní Lindnerová-Dupontová, absolvovaná žákyně Pražského konservatoria, přednášela arii z „Proroka,“ pak německé písně od Duponta, Schuberta a Rössla*) velmi pěkně, největšího však došla potlesku za výborný přednes arie s „Dcery pluku,“ „Sláva ti, vlasti má!“ s českým textem. Otevřená byla akademie ouverturou z „Don Juana“ od Mozarta, kterouž naši hudebníci pod obezřelým vedením p. Duponta neméně výborně provedli, jako kvartetto od Haydna s variacemi o národní hymně, které se obecně líbilo. Též deklamace p. J... (Já jsem Čech) a p. K. (Sedlák na biliáru) s dobrým se potkaly výsledkem, ačkoli se deklamovanka posleze jmenovaná do síní koncertních nehodí; návštěva byla hojná, a čistý výnos, 67 zl. r. č. obsahující, byl věnován na zřízení městské nemocnice. Ještě něco? Nebylo by vhodné, aby se u nás za příkladem jiných menších měst zařídil mužský zpěvácký spolek? Kostelní hudba by tím velmi získala a při akademiích i divadlech byly by vloženy sbory zajisté vítané. Jedná se zde pouze o začátek, účastníků by se, tuším, hlásilo dosti. Doufáme, že se věci té ujme p. děkan Hausner s p. učitelem Martinovským, jichžto péči již za tak mnoho utěšených zábav co děkovati máme.

*) Nemáme místa, titule německých písní podávati. Red.

(N.) **Z Časlavi.** (Taneční hudba a zpěv. spolek.) Ačkoliv se v našem městě velkou snahou a stálou horlivostí kapelníka, pana Krejčího a laskavým přispěním na hudební stroje se strany několika příznivců a podporovatelů hudebního umění taneční hudba na vysoký stupeň dokonalosti povznesla; neopomíná se i vokální hudby u nás pěstovati a za tou příčinou zaveden jest u nás za příkladem jiných českých měst mužský zpěvácký spolek, za nějž některým vznešeným pánům co děkovati máme. Ředitel našeho zpěv. spolku je zdejší p. učitel Fr. Pospíšil, jenž přístupující a hlásící se údy se vši pilností a vytrvalostí zpěvu vyučuje. Dejž Bůh, aby jeho pilnost s pilností pánů členů spolku závodilo; pak se zajisté velmi příznivého výsledku dočkáme! Ostatně klademe panu řediteli na srdce, by zvláště české čtvero zpěvy a sbory pěstoval; neboť tím si získá zásluhu o národní naše umění a tím probudí též cit a ducha národního. Za tou příčinou upozorňujeme na sbírku českých čtvero zpěvů „Záboj“ nazvanou, která zpěv. spolku dosti látky k produkcím poskytne. Co se kostelní hudby dotýče je taková, že se o ni ani zmíniti nechceme. Snad bude lepší, až zpěv. spolek někdy na kůru účinkovati bude!

Dijon. Virtuosity na housle, sl. Ferniovy, koncertují zde s nesmírnou pochvalou.

Reval. Švedkyně, sl. Anežka Jakobsohnova, žákyně Pražského konservatoria, je zde co primadonna engažována.

Sibiň (Herrmanstadt) v Sedmihradsku. Slečna Brennerová, člen Pražské opery, nachází se na dovolenou v rodišti svém, v Sibiňi, odkudž před 6 lety co začátečnice v umění svém byla odešla. Dala tam tři koncerty, z nichž v prvním již s neobyčejným jásotem přijata a hned, když se objevila, kvítím a věnci obsypána byla. Též jí podán byl stříbrný pohár s nápisem: „Slavné zpěvačce J. Brennerové, ku vzpomínce na její rodiště.“

L i s t á r n a .

Panu V. D. v Krakově. Račte nám opět něco zaslat. Panu B...ku do Kouř. Ode mne a M. Roub... Srdečné pozdravení. Panu K. St. v Čkyni. Obdržíme-li pak brzy psaní? Všem pánům dopisovatelům do „Dali-bora“! Račte jen často dopisovat; neboť tak jen dosáhneme rozhled, jak v naší vlasti hudba se pěstuje. Panu Jul. Ben. v Dubu. Obdržíme ten čtvero zpěv?

K tomuto číslu přiložena jest VI. notová příloha, obsahující koncertní etudu pro housle s průvodem piana od M. Mildnera, Ferd. Laubovi věnovaná. Houslový hlas i s titulem vyšel též o sobě a stojí 30 kr. r. čís. — P. T. pány odběratele, kteří jen na půl leta předplaceni jsou, žádáme uctivě, by své předplacení na ostatní čtvrtletí obnovivše udali, jaké přámie (zdaž podobiznu neb skladbu kostelní) žádají, by jim brzy odeslána byla. Podobizna Fr. Tupy je už hotova a bude se ku konci téhož měsíce rozesílati. Kompletní exempláry na rok 1860 jsou ještě v zásobě a mohou se dostat.